

בדין שיעורי אכילה לברכה אחרונה

מרביעית בין מן היין בין משאר משקין, מברך בתחלה ברכה הראויה לאותו המין ולבסוף אינו מברך כלל.

ה. הלכות ברכות לרישב"א פרק א אות ז

ולעולם אין שום ברכה לאחר שום דבר באוכל פחות מכזית בינוני הוא וגרעינתו, ולא בשום משקה פחות מרביעית שהוא קרוב לשתי אוקיות, ואפילו אכל בריה שלימה כגון גרגיר ענבים או רמונים, וכן אם אכל זית אחד אינו מברך לאחריו, אלא א"כ היה גדול כל כך שאחר שניטלה גרעינתו נשתייר בו שיעור זית בינוני.

ו. חדושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

ומהדרינן עלה דשיעור ברכה כזית בינוני, והא דר' יוחנן זית גדול הוה וכי שקלת ליה לגרעיניתיה אכתי משתייר כזית בינוני. ומיהו בירושלמי מפרש לה משום טעמא אחרינא משום דהוה ליה ברייה ואין הוצאת גרעינתו מוציא את מידי בריה כיון שעדיין נשאר קיים שלא נחתך ולא נתרסק וחסרון הגרעינה שמבפנים לא שמיה חסרון ועדיין דין בריה עליו לענין ברכה, וכל שהוא ברייה ואפילו פחות מכשיעור דינו לענין ברכה תחלה וסוף ואפילו פרידה של רמון. ואין זה שיטת גמרתינו דהא אמרינן בגמרא דמשום דבצר ליה שיעורא משום נטילת גרעינה לית ביה ברכה בסוף ולא חשיב לן ואף על גב דהוא ברייה, דהכי אמרינן בירושלמי בהדיא דנטילת גרעינה אינו מוציא מידי ברייה, אלא אם כן בא לומר דבהא הוא דפליגי ירושלמי וגמ' דילן בנטילת גרעינה אם מוציא מידי ברייה אם לאו, דבגמ' דילן סברינן דנטילת גרעינה מוציא מידי ברייה וכיון דכן בעינן דאית ביה שיעורא. ואין זה נכון דכיון דודאי אית לן למימר דפליגי ירושלמי וגמ' דילן דלא סגי' בלאו הכי, כיון דכן טפי מסתבר למימר דבכולה מילתא ובעיקר דינא פליגי למימרא דאפילו ברייה לא חשיבא לענין ברכה עד שיהיה בה כשיעור זית, דאית לא כיון דאדכריה לר' יוחנן דזית הכא בגמרא לא משתמיט תלמודא לפרושי דין ברייה.

ז. תלמוד בבלי מסכת מכות דף יג עמוד א

כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב? רבי שמעון אומר: כל שהוא, וחכמים אומרים: כזית. אמר להן רבי שמעון: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב? אמרו לו: מפני שהיא כברייתה. אמר להן: אף חטה אחת כברייתה.

ח. תלמוד בבלי מסכת מכות דף יז עמוד א

כמה יאכל מן הטבל וכו'. אמר רב ביבי אמר רבי שמעון בן לקיש: מחלוקת - בחטה, אבל בקמח - דברי הכל כזית; ורבי

א. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לח עמוד ב

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: רבי יוחנן היכי מברך על זית מליח? כיון דשקילא לגרעיניה בצר ליה שיעורא! - אמר ליה: מי סברת כזית גדול בעינן? כזית בינוני בעינן (והא איכא), וההוא דאייתו לקמיה דרבי יוחנן - זית גדול הוה, דאף על גב דשקלוה לגרעינותיה פש ליה שיעורא. דתנן: זית שאמרו - לא קטן ולא גדול אלא בינוני, וזהו אגורי.

ב. תוספות מסכת ברכות דף לט עמוד א ד"ה בצר ליה

בצר ליה שיעורא - היינו דוקא בברכה שלאחריו דבעינן שיעור אבל בברכה שלפניו אפילו פחות מכשיעור דאסור ליהנות בעולם הזה בלא ברכה בין לענין אכילה בין לענין שתיה אבל בברכה שלאחריו בעינן שיעור מלא לוגמיו על כן יש ליהזר לשנות מכוס של ברכה מלא לוגמיו כדי שיברך לאחריו מעין ג' ברכות והר"י היה אומר בבוא נפשות כיון דלאו ברכה חשובה היא אפי' בבציר משיעורא מברכינן בורא נפשות רבות ולא נראה דכיון דבורא נפשות תקנוה כנגד על הגפן כי היכי דעל הגפן בעי שיעורא בבוא נפשות רבות נמי בעי שיעורא ובירושלמי ר' יוחנן היכי בריך אזית הא לא הוי שיעורא וקאמר משום בריה דאפילו לא אכל אלא פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רמון בעי ברוכי משום דבבריה מברכין אפילו פחות מכזית וחולק על גמרא דידן כדמשמע הכא א"כ אין הלכה כמותו של ירושלמי וה"ר יוסי היה מפרש שהירושלמי אינו חולק על הגמרא שלנו דהכא מיירי שהוסרו הגרעינים ונמלח אם כן לא היה כברייתו אבל אם אכלו שלם אפי' אם היה פרידה אחת של רמון מברך עליו תחלה וסוף וגמרא ירושל' היה סבור שהזית היה שלם ולכך הוצרך לתרץ באותו ענין דאכל פרידה דבריה ואינן חולקים יחד.

ג. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ו הלכה א

רבי יוחנן נסב זיתא ובירך לפניו ולאחריו והוה רבי חייא בר ווא מסתכל ביה אמר ליה רבי יוחנן בבלייא למה את מסתכל בי לית לך כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו ולאחריו אית ליה ומה צריכה ליה מפני שגלעינתו ממעטתו ולית ליה לר"י שגלעינתו ממעטתו מה עביד ליה ר' יוחנן משום ברייה מילתיה דר"י אמרה שכן אפי' אכל פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רימון שהוא טעון ברכה לפניו ולאחריה.

ד. רמב"ם הלכות ברכות פרק ג הלכה יב

במה דברים אמורים שאכל מכזית ולמעלה אבל אכל פחות מכזית בין מן הפת בין משאר אוכלין, והשותה פחות

בר חנינא כל שאוחז בידו וגרעיניתו נשמטת ובהך זית איירי הכא הלכך לא הוי בריה וירא שמים יחמיר שלא יאכל פחות מכשיעור להסתלק מן הספק.

יא. חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף לט עמוד א

ואפשר דכיון דלא נסיב לה גמרינן האי טעמא ואדרבה איצטריך למימר דזית גדול הוה שמעינן מינה דליתא להא דירושלמי ואלו אכל פרידה אחת של עינב ולית ביה כזית או פרידה אחת של רמון לא מברך אחריו עד שיאכל כזית, וי"ל דאיתא נמי להא דירושלמי אלא דבירושלמי סברי דר' יוחנן זית שלם אכל ולא הסיר גרעיניתיה ומש"ה חשיב ליה בריה, אבל בגמרינן סברי דלא אכל גרעיניתיה אלא הסירו וזרקו והלכך לא חשיב בריה ומש"ה איצטריך למימר דזית גדול הוא דלאחר שנפרך או שנחתך או שנמוח לא חשיב בריה בשום מקום בכל איסורין שבתורה וכן נראה שמתרצין בתוספות.

יב. אורחות חיים חלק א הלכות ברכות אות כט

והר' יונה ז"ל היה מעמיד תלמוד שלנו עם הירושלמי ואומר שאם הוא דבר שאין דרך לאוכלו עם גרעיניו כגון זית וכיוצא בו שצריך שיהיה בו שיעור לבד הגרעיניו שמאחר שאין דרך לאכלו עם הגרעין לא ישאר בריה שלימה כשמוציאין ממנו הגרעין ומפני זה הוצרך התלמוד להעמיד הדבר בזית גדול אבל דבר שדרך לאוכלו עם הגרעין כגון פרידה של ענב או של רמון או של גדגדניות וכיוצא בהן אע"פ שאין בו כזית בין הכל דנין אותו לבריה שלימה ומברכין עליה תחלה וסוף וכן דעת הרשב"א ז"ל:

יג. תוספות מסכת חולין דף צו עמוד ב ד"ה ורבי יהודה

וא"ת הא אמרינן בסוף פרקין (ש.ס.) אבר מן החי צריך שיאכל כזית דאכילה כתיב ביה דלמא הא דכתיב ביה אכילה למימר דמחייב בכזית אף על גב דאית ביה ד' או ה' זיתים וי"ל דלעולם לא מחייב עד שיאכל אבר שלם דהיינו בשר גידים ועצמות מדלא אשכחן בס"פ (לקמן דף קג:) לריש לקיש דפטר חלקו מבפנים דמחייב אלא בגרומיתא זעירתא והיינו טעמא דלא תאכל הנפש עם הבשר דדרשינן מינה (לקמן דף קב:) אבר מן החי דאסור משמע עד שיאכל אבר שלם.

יד. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף נד עמוד א

ת"ש: בשר זקנה שהיה בו כשיעור וצמק פחות מכשיעור - טמא לשעבר וטהור מיכן ולהבא! אמר רבה: כל היכא דמעיקרא הוה ביה והשתא לית ביה - הא לית ביה, וכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה והשתא הוה ביה - מדרבנן, כי פליגי - כגון שהיה בו כשיעור וצמק וחזר ותפח, דמר סבר: יש

ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש: כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו. תנן, אמר להם ר' שמעון: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב? אמרו לו: מפני שהיא כברייתה, אמר להן: אף חטה אחת כברייתה; חטה אין, קמח לא! לדבריהם קאמר להו, לדידי - אפילו קמח נמי, אלא לדידכו - אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתה. ורבנן? בריית נשמה חשובה, חטה לא חשובה. תניא כותיה דרבי ירמיה, רבי שמעון אומר: כל שהוא למכות, לא אמרו כזית אלא לענין קרבן.

ט. רבינו יונה מסכת ברכות דף כז עמוד ב

ונראה שהתלמוד שלנו חולק עם הירושלמי דהכא משמע שאע"ג שאכל בריה בפני עצמה אם הוא פחות מכזית אינו מברך לאחריו שהרי אנו אומרים שמפני שהיה זה הזית שאכל גדול והיה בו שיעור בירך לאחריו הא אם היה זית קטן לא היה מברך לאחריו ואף על פי שהוא בריה ובירושלמי משמע שאם הוא בריה אף על פי שאין בו כזית מברך לאחריו דאמרי' התם ומה עביד ליה רבי יוחנן משום בריה מילתיה דר' יוחנן אמרה שכן אפי' פרידה אחת של ענב או פרידה של רמון שהיא טעונה ברכה לפניה ולאחריה הנה שהירושלמי סובר דרבי יוחנן לא איירי בזית גדול אלא בזית אחר והטעם שבירך לאחריו משום דהוה ליה בריה אבל לענין הדין אפשר להעמיד התלמוד שלנו עם התלמוד ירושלמי ונאמר שאם הוא דבר שאין דרך לאכלו עם הגרעין כגון זית וכיוצא בו שצריך שיהי' בו שיעור מלבד הגרעין שכיון שאין דרך לאכלו עם הגרעין נמצא שלעולם לא הוי בריה שכשתוציא הגרעין כמו שדרך להוציא לא ישאר שלם ומפני זה הוצרך לומר בתלמוד שלנו דבזית גדול עסקינן אבל אם הוא דבר שדרך לאכלו עם הגרעין שלו כגון גרעין של רמון או גרעין של ענבה או גודגדניות וכיוצא בהם אם אכל אחד מהן אף על פי שאין בה בין הכל כזית דיינינן ליה בריה ומברך לאחריו כל או"א הברכה הראויה לו ואם הוא מז' המינין מברך ברכה אחת מעין ג' ואם הוא דבר אחר מברך בנ"ר אבל אם אינו בריה ואין בו שיעור אין לו לברך לאחריו בשום דבר שום ברכה כלל. מפי מורי הרב נר"ו:

י. רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן טז

והשתא אי הוה עובדא דגמרא דידן ההוא עובדא גופא דירושלמי א"כ חולק גמ' דידן על הירושלמי וס"ל דאפי' בריה בעי כזית וגמ' דידן עיקר. אבל אפשר דשני מעשים הוו והאי דירושלמי הוי זית שלם כשהובא לפניו אף על גב שהשליך הגרעינים כיון שהובא לפניו שלם ונהנה מבריה שלימה מה שדרך לאכול ממנה יש כאן שיעור. אבל האי עובדא דגמרא דידן אפשר דהאי זית מליח דהובא לפניו בלא גרעין היה כי ההיא דסוף אין מעמידין (דף מ ב) גבי זיתי גלוסקא דקתני רבי יוסי אומר השלחים אסורים. היכי דמי שלחים א"ר יוסי

הוא ולא בטיל ואף על גב דלית ביה נשמה וי"ל דהכי קאמר שאני גיד דבריה הוא וכיון דאתיא מברייתא נשמה שפיר הויא בריה ולא נראה דהא נבלה דקא אתי מברייתא נשמה ואעפ"כ לא הויא בריה אלא על כרחך הטעם תלוי דכל שאובד שמו כשנחתך הוי בריה וניחא מנבילה שאינו אובדת שמה שלפעמים אף כשנחתכה קורין אותה נבילה ולכך לא הוי בריה אבל גיד אובד שמו על ידי שנחתך.

יט. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ב הלכה כא

זה שאמרנו בפרק זה האוכל כזית, כשאכל כזית מבריה גדולה או שצורף מעט מבריה זו ומעט מבריה זו שבמינה עד שיאכל כזית, אבל האוכל בריה טמאה בפני עצמה כולה הרי זה לוקה מן התורה, ואפילו היתה פחותה מן החרדל, בין שאכלה מתה בין שאכלה חיה, ואפילו סרחה הבריה ונשתנית צורתה הואיל ואכלה כולה לוקה.

כ. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ד הלכה ג

האוכל עוף טהור חי כל שהוא לוקה משום אוכל נבלה ואף על פי שאין בו כזית הואיל ואכלו כולו, ואם אכלו אחר שמת עד שיהיה בו כזית ואף על פי שאין בכולו בשר כזית הואיל ויש בכולו כזית חייב עליו משום נבלה.

כא. תוספות מסכת חולין דף צו עמוד א ד"ה מאי טעמא

מאי טעמא דרבנן בריה היא - ובסוף פירקין (דף קב:) נמי אמרינן כי האי גוונא אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא במיתתה בכזית אכל צפור טמאה בין בחייה בין במיתתה בכל שהוא דאבר מן החי ועוף טמא חשיבא להו בריה וא"ת מאי שנא דאבר מן החי ועוף טמא וגיד ושרץ חשיבי טפי בריה מנבלה טהורה במיתתה בכזית ולא חשיבא בריה וכן טבל לא חשבי ליה רבנן בריה במכות (דף יז.) ויש לומר דהיינו טעמא דהני דכי אמר רחמנא לא תאכל גיד ולא תאכל עוף טמא וכן באבר מן החי כאילו פירש בין גדול ובין קטן דכולהו מיקרו גיד ועוף ובלבד שיהיו שלמים אבל נבלה חתיכה נמי משמע נבלה וכן טבל דאי הוה כתיב אל תאכל חטה של טבל אז הוה חשיב בריה

כב. רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן טז

ומתוך דברי ר"י משמע שאם אכל מז' מינים פחות מכשיעור שיברך אחריו בורא נפשות ולא נהירא לי דמסתבר דעל מין שראוי לברך עליו מעין ג' בשביל חסרון השיעור לא שייך ביה ברכה אחרת וכן משמע ההיא דרבי צדוק שלא בירך אחריו כלל דאילו בירך ברכה אחרת היה הספר מפרש איזה ברכה בירך וכן מצאתי בשם הרב ר' יונה ז"ל:

דיחוי באיסורא, ומר סבר: אין דיחוי באיסורא. ומי איכא למ"ד דיש דיחוי באיסורין? והתנן: כביצה אוכלין שהניחה בחמה ונתמעטו, וכן כזית מן המת, כזית מן הנבלה, וכעדשה מן השרץ, וכזית פיגול וכזית נותר וכזית חלב - טהורין, ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וחלב, הניחן בגשמים ותפחו - טמאין, וחייבין עליהם משום פיגול ונותר וחלב; תיובתא למ"ד יש דיחוי באיסורין! תיובתא.

טו. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קג עמוד ב

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: אכל חצי זית והקיאו, וחזר ואכל חצי זית אחר חייב, מ"ט - הרי נהנה גרונו בכזית. בעא רבי אלעזר מ'ר אסי: אכל חצי זית והקיאו, וחזר ואכלו, מהו? מאי קא מיבעיא ליה? אי הוי עיכול אי לא הוי עיכול, ותיבעי ליה כזית! אלא, אי בתר גרונו אזלינן אי בתר מעיו אזלינן, ותפשוט ליה מדרבי אסי! רבי אסי גמריה איעקר ליה, ואתא ר' אלעזר לאדכוריה, והכי קאמר ליה: למה לי חצי זית אחר, לימא מר בדידיה, דאיכא למשמע מינה תרתי, שמעינן מינה - דלא הוי עיכול, ושמעינן מינה - דהרי נהנה גרונו בכזית! אישתיק ולא א"ל ולא מידי, א"ל: מופת הדור, לא זימנין סגיאין אמרת קמיה דרבי יוחנן, ואמר לך: הרי נהנה גרונו בכזית.

טז. תלמוד בבלי מסכת יומא דף עד עמוד א

גופא, חצי שיעור, רבי יוחנן אמר: אסור מן התורה, ריש לקיש אמר: מותר מן התורה. רבי יוחנן אמר: אסור מן התורה; כיון דחזי לאיצטרופי - איסורא קא אכיל. ריש לקיש אמר: מותר מן התורה, אכילה אמר רחמנא - וליכא. איתביה רבי יוחנן לריש לקיש: אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה, כוי וחצי שיעור הואיל ואינו בעונש יכול אינו באזהרה - תלמוד לומר כל חלב! - מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

יז. תוספות מסכת יומא דף עד עמוד א ד"ה כיון דחזי

כיון דחזי לאיצטרופי איסורא קאכיל - תימה לי אמאי לא קאמר מטעמא דבסמוך דכל חלב לרבות חצי שיעור דהא ר' יוחנן ידע לההיא ברייתא דהא בסמוך קא מוטיב מינה וי"ל דלהכי איצטריך ליה לר' יוחנן לפרושי האי טעמא משום דאי מקרא דכל חלב הוה אמינא עיקר קרא לכוי איצטריך וחצי שיעור מדרבנן ואסמכתא אקרא אבל השתא דקאמר טעמא דחזי לאיצטרופי סברא הוא מהאי טעמא דדרשה גמורה היא לחצי שיעור.

יח. תוספות מסכת מכות דף יז עמוד א ד"ה ורבנן בריית

ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה - תימה דבפרק גיד הנשה (חולין דף צו. וצט: ושם) אמרינן שאני גיד דבריה

כג. חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף לח עמוד ב

כיון דשקלת ליה לגרעינתיא בצר ליה שיעוריה, יש לפרש בצר ליה שיעוריה דאורייתא ודלא כמ"ד [כ' ב'] והם דקדקו עד כזית, אלא דאפי' כזית הוי דאורייתא, ויש לפרש בצר ליה שיעוריה דרבנן דאלו מדאורייתא אינו חייב לברך אלא בכדי שביעה אלא דמדרבנן דקדקו וחייבו אפילו עד כזית ברכה כעין ברכה דשיעור דאורייתא, ומיהו נראה דבין להדין פירושא בין לפרושא קמא כל שאין בו כזית אינו חייב לבסוף ברכה כלל, חדא דהא אמרי' הכא כיון דבצר ליה שיעוריה לא מברכינן בסופיה, ומשמע דאפילו למה דדחינן ואוקימנן דבסופיה בריך בורא נפשות רבות קא מתמה רבי ירמיה, ואפילו תאמר דכיון דלרבי זירא קא מקשי לה למאי דס"ל בהא דרבי זירא קא בעי, כלומר למאי דסבירא לך דר' יוחנן בסופא בריך על העץ ועל פרי העץ כי שקלת ליה לגרעינתיא בצר ליה שיעורא ולא אפשר לברוכי עליה ברכה כשל תורה אבל לעולם בורא נפשות מברכין עליה, אפ"ה לאו סברא הוא שנשתנית ברכתו מחמת שיעורו שאין שנוי הברכות אלא בשנוי המין.

כד. רבינו יונה מסכת ברכות דף כז עמוד ב

ובגמרא פריך למה בריך עליו לבסוף והלא כשהוציא הגרעין (דף לט א) לא ישאר שם שיעור כזית ובפחות מכזית לא היה לו לברך אלא לפניו ברכת שהכל כדי שלא יהנה מן העולם הזה בלא ברכה אבל לבסוף לא היה לו לברך ומתרצינן דהכא בזית גדול עסקינן שאפי' בלא הגרעין יש בו שיעור דבזית בינוני יש לנו לשער דתנן זית שאמר לא קטן ולא גדול אלא בינוני וזהו אגור.

כה. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תתכג

עוד כתב במה שקראו בורא נפשות רבות ולא כלום. וזה לשונו. אומר אני מפני שאינו מברך על הדבר שנהנה ממנו. וכל שאר הברכות מברך על הדבר שנהנה ממנו כגון לשמור חקיו וכן על כסוי. וכן על כל המצות ועל כל הפירות על המצות ועל הפירות מברך. ואפילו ברכת שהכל שאינו מזכיר אותם אלא דרך כלל מ"מ הרי הוא כולל מה שנהנה ממנו כלל הדברים שמתהנו כמאמרו להנות מהם. אבל בברכת בורא נפשות אינו כן. שאינו מזכיר בברכה הדבר שנהנה ממנו בכלל הדברים לא בפירוש ולא בכלל. שאינו אומר בורא מינין הרבה למלאת חסרון הדברים שברא. אלא אדרבה הוא מברך על שברא נפשות שחסרות וצריכות למה שברא. ע"כ קראוהו ולא כלום.

כו. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נא עמוד א

בעו מיניה מרב חסדא: מי שאכל ושתה ולא ברך - מהו שיחזור ויברך? - אמר להו: מי שאכל שום וריחו נודף, יחזור

ויאכל שום אחר כדי שיהא ריחו נודף? אמר רבינא: הלכך, אפילו גמר סעודתו יחזור ויברך, דתניא: טבל ועלה, אומר בעלייתו: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה. ולא היא, התם - מעיקרא גברא לא חזי, הכא - מעיקרא גברא חזי, והואיל ואידחי אידחי.

כז. תוספות מסכת ברכות דף מט עמוד ב ד"ה רבי מאיר

נראה דהלכה כר"מ בכזית אף על גב דבעלמא ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה בהא הלכה כר"מ דהא קים ליה ר' יוחנן בשיטתו לעיל דאינו מוציא רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית וכן לעיל גבי שאכל כזית מליח וכן פסק בה"ג ור"ח ושאלתות ולענין שתיה אומר ר"י דיש להחמיר ולברך עליו אפילו בפחות ממלא לוגמיו אף על גב דלענין יום הכפורים ליתא לא ילפינן מינה לענין ברכה תדע דלענין ברכת המזון בכזית ולענין יום הכפורים עד דהוי דוקא ככותבת.

כח. רא"ש מסכת ברכות פרק ז סימן כד

וכן לענין שתיה נראה דצריך לברך על היין לאחריו אפי' שתה פחות ממלא לוגמיו אף על גב דלענין יוה"כ בעינן מלא לוגמיו לענין ברכת יין לא בעינן כולי האי כמו שחלקתי לענין אכילה ובפ"ק דעירובין נסתפק רבינו יצחק בדבר זה אם סגי בכזית בשתיה כמו באכילה או שמא כיון דדריש ר"מ ושבעת זו שתיה בעי כביצה כדדריש ר' יהודה ואכלת ושבעת אין שביעה פחות מכביצה או שמא יש לחלק בין שביעה דאכילה לשביעה דשתיה לכך טוב ליזהר שישתה פחות מכזית או רביעית להסתלק מן הספק:

כט. תוספות מסכת ברכות דף יב עמוד א ד"ה לא לאתויי

לא לאתויי נהמא - ופירש רב אלפס השתא דלא אפשיטא בעיין אזלינן לקולא ואפילו פתח בחמרא וסיים בשכרא יצא. ור"י ה' אומר לחומרא דצריך לברך פעם אחרת.

ל. תוספות מסכת ברכות דף לז עמוד א ד"ה הכוסס חטה

ומדלא קתני הכא גבי כוסס החטה מברך לאחריו ברכה אחת מעין שלש ש"מ דכוסס ליכא ברכה לאחריו מעין ג' והא דקאמר כל שהוא מין דגן ולא עשאו פת וכו' וחכמים אומרים ברכה אחת מעין ג' מיירי דעבדינהו כעין דייסא דחשיבא אז אכילתו אבל הכוסס את החטה חי דלא חשיבא אכילתו כ"כ אף על גב דהיא מן חמשת המינים אינו מברך לאחריו ברכה מעין שלש אלא בורא נפשות רבות וכו' ומיהו אומר הר"י שיש לספק שמא חכמים כיילי ליה בההוא מין דגן ולא עשאו פת וכו' וחכמים אומרים ברכה אחת מעין שלש ונכון להחמיר שאין לאכול קליות או חטים שלוקות אלא בתוך הסעודה שאז ברכת המזון פוטרתן אם לא נתמעכו יפה דהווי כמו דייסא.

ל.א. רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן ט

ונכון להחמיר שלא לאכול חטין או שלקות בעינייהו אם לא בתוך הסעודה משום ספק ברכה אחרונה ואמרינן בירושלמי דפירקין דר' ירמיה בעי הדין דאכל סולת מהו מברך בסופה אמר ר' יוסי ולהכי לא אכל סולת ר' ירמיה מיומיה לפי שהיה מסופק בברכה אחרונה שאם היה מסופק בברכה ראשונה יכול לברך שהנ"ב דתנן על כולם אם אמר שהנ"ב יצא אבל ברכה אחרונה אין לו לברך אלא ברכה שנתקנה:

ל.ב. רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה א - ב

מצות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את יי' אלהיך, ואינו חייב מן התורה אלא אם כן שבע שנאמר ואכלת ושבעת וברכת, ומדברי סופרים אכל אפילו כזית מברך אחריו. ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו, ואפילו נתכוין לאכול או לשתות כל שהוא מברך ואח"כ יהנה, וכן אם הריח ריח טוב מברך ואח"כ יהנה ממנו, וכל הנהנה בלא ברכה מעל, וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה, והוא שישתה רביעית והוא שיאכל כזית, ומטעמת אינה צריכה ברכה לא לפניה ולא לאחריה עד רביעית.